

Ilm. 21-22

Uusi taivas ja uusi maa

Ilmestyskirja tekee valtavan paljon viitteitä Vanhaan testamenttiin osin siksi, että se näin osoittautuu Vanhan testamentin profetioiden lopulliseksi selitykseksi. Tässä mielessä Ilmestyskirja tavallaan kokoaa yhteen koko Raamatun ilmoituksen.

Ilmestyskirjan sisällä sen viimeiset luvut toimivat samaan tapaan. Moni aiemmin kirjassa esiin noussut teema nyt viimeisten lukujen kuvauksessa palautetaan lukijan eteen. Erityisesti seurakuntakirjeissä (luvut 2–3) annetut lupaukset saavat nyt täyttymyksensä.

1. Ja minä näin uuden taivaan ja uuden maan; sillä ensimmäinen taivas ja ensimmäinen maa ovat kadonneet, eikä merta enää ole.

Edellisessä luvussa taivas ja maa ”pakenivat” valtaistuimella istuvan kasvojen edestä. Nyt Johannes saa nähdä ”uuden taivaan ja uuden maan”. Raamattu ei opeta, että viimeisen tuomion jälkeen ihmiset eläisivät pelkkinä ruumiittomina henkinä Jumalan luona taivaassa, vaan päinvastoin fyysisinä olentoina uudessa luomakunnassa.

Tässä toteutuu Jesajan kautta annettu lupaus uudesta taivaasta ja uudesta maasta (Jes. 65:17). Ajatus uudesta luomakunnasta tai vähintäänkin vanhan luomakunnan täydellisestä uudistamisesta ei ollut juutalaisuudessa mitenkään vieras, vaan Raamatun ulkopuolisissa lähteissä löytyy runsaasti viittauksia uuteen luomiseen (1. Heenok 45:4–6, 72:1, 91:16–17; 4 Esra 7:75, 88–99; 2. Baaruk 32:6; Riemuvuosien kirja 1:29). Myös Pietarin kuvaus vanhan luomakunnan tuhoutumisesta piti sisällään lupauksen uudesta maailmasta. ”Me odotamme uusia taivaita ja uutta maata, joissa vanhurskaus asuu.” (2. Piet. 3:13)

”Merta ei enää ole” on varmastikin samanlainen yksityiskohta kuin myöhemmin lausuttu ”yötä ei enää ole”. Kyse ei liene siitä, että Uudessa luomakunnassa ei olisi enää sellaisia vesimassoja, jotka ensimmäiseen – hyvään – luomistyöhön kuuluivat. Meri tarkoittanee tässä juutalaisen maailmankuvan mukaista synkkää, arvaamatonta ja vaarallista merta, ”kansojen merta”, synnin merta, jossa merihirviöt asuvat. Tällainen meri, ja sen myötä luomakuntaamme synnin myötä tullut tuhoava arvaamattomuus ja pimeys on nyt poissa.

2. Ja pyhän kaupungin, uuden Jerusalemin, minä näin laskeutuvan alas taivaasta Jumalan tyköä, valmistettuna niinkuin morsian, miehellensä kaunistettu. 3. Ja minä kuulin suuren äänen valtaistuimelta sanovan: "Katso, Jumalan maja ihmisten keskellä! Ja hän on asuva heidän keskellensä, ja he ovat hänen kansansa, ja Jumala itse on oleva heidän kanssaan, heidän Jumalansa; 4. ja hän on pyyhkivä pois kaikki kyyneleet heidän silmistänsä, eikä kuolemaa ole enää oleva, eikä murhetta eikä parkua eikä kipua ole enää oleva, sillä kaikki entinen on mennyt."

Uutta luomakuntaa ei kuvata yhtä jaetta enempää, sillä Johanneksen kuvaus siirtyy nyt kokonaan käsittelemään ”pyhää kaupunkia”, eli Uutta Jerusalemiä. Morsius-teema toistaa luvun 19 ajatuksen ”Karitsan häistä”. Jerusalemissa ei ole kyse vain kaupungista, vaan ennen muuta kaupungin asukkaista – Jumalan omasta seurakunnasta, hänen kansastaan. Tätä kuvaa kolmannen jakeen toteamus: ”he ovat hänen kansansa, ja Jumala itse on oleva heidän kanssaan, heidän Jumalansa.” Tähän luomakuntaan

kuuluva etäisyys Jumalan ja luodun välillä on poissa, taivasta ja maata erottava kuilu on kadonnut. Tältä osin ollaan samanlaisessa tilanteessa kuin paratiisissa, jossa Jumala itse kulki ihmisten keskellä.

Uuteen Jerusalemiin oltiin aiemmin jo viitattu 3:12, kun Filadelfian seurakunnan uskollisille luvattiin, että heidän otsaansa kirjoitetaan Jumalan nimi ja Uuden Jerusalemin nimi. Ajatus uudesta, taivaallisesta Jerusalemistä oli läsnä jo Jes. 65 profetiassa, ja se esiintyy sekä Paavalilla että Heprealaiskirjeessä. Paavali vertaa Gal. 4:25–26 maanpäällistä ja taivaallista Jerusalemiä, joista toinen ”elää orjuudessa” ja toinen ”on vapaa”. Heprealaiskirjeessä odotetaan maallisten ja katoavaisten kaupunkien sijalle sitä kaupunkia, joka pysyy (Hepr. 13:14).

Uuteen Jerusalemiin liittyy täydellinen lohdutus. Synti ja kuolema ovat poissa, ja siten myös niiden seuraamukset ihmiselle – murhe, parku ja kipu – ovat samaten tiessään. ”Hän hävittää kuoleman ainiaaksi, ja Herra, Herra pyyhkii kyöneleet kaikkien kasvoilta ja ottaa pois kansansa häväistyksen kaikesta maasta.” (Jes. 25:8). Kyse ei ole vain lohdutuksesta, vaan täydellisestä muutoksesta koko maailman ja ihmisen suhteen. ”Kaikki entinen on mennyt.”

5. Ja valtaistuimella istuva sanoi: "Katso, uudeksi minä teen kaikki." Ja hän sanoi: "Kirjoita, sillä nämä sanat ovat vakaat ja todet." 6. Ja hän sanoi minulle: "Se on tapahtunut. Minä olen A ja O, alku ja loppu. Minä annan janoavalle elämän veden lähteestä lahjaksi.

Uusi luomakunta on todellakin jotain uutta, mutta samalla se on myös vanhaa. ”Uudeksi minä teen kaikki” viittaa uudistamiseen, re-kraatioon, uudeksitekemiseen, luomakunnan elvyttämiseen ja parantamiseen. Joko siksi, että sanoma on niin keskeinen, tai siksi, että se on niin vaikea uskoa, Johannesta erikseen käsketään kirjoittamaan ylös nämä ”vakaat ja todet” sanat.

Jumala on alpha ja omega (kreikkalaisten aakkosten ensimmäinen ja viimeinen kirjain), alku ja loppu. ”Alku ja loppu” eivät merkitse niinkään ajallista alkua ja ajallista loppua, vaan ”lähdettä” ja ”tarkoitusta”. Jumala on luonut kaiken, hän on kaiken olevan ”alku” (ἡ ἀρχή), ja kaikki luotu löytää hänessä päämääränsä, ”loppunsa” (τὸ τέλος) juuri *täyttymyksen* merkityksessä. ”Niin on meillä kuitenkin ainoastaan yksi Jumala, Isä, josta kaikki on ja johon me olemme luodut, ja yksi Herra, Jeesus Kristus, jonka kautta kaikki on, niin myös me hänen kauttansa.” (1. Kor. 8:6).

Lupaus vedestä on annettu jo Jesajalle: ”Kuulkaa, kaikki janoavaiset, tulkaa veden ääreen.” (Jes. 55:1) Jeremia kuvasi Jumalaa elävän veden lähteenä (Jer. 2:13), ja Jeesus puhui itsestään sinä, joka antaa elävää vettä (Joh. 7:37, 4:10–14).

7. Joka voittaa, on tämän perivä, ja minä olen oleva hänen Jumalansa, ja hän on oleva minun poikani. 8. Mutta pelkurien ja epäuskoisten ja saastaisten ja murhaajien ja huorintekijäin ja velhojen ja epäjumalanpalvelijain ja kaikkien valbittelijain osa on oleva siinä järvessä, joka tulta ja tulikiveä palaa; tämä on toinen kuolema."

”Joka voittaa” on jokaisen seurakuntakirjeen lopusta tuttu ilmaisu. Nyt, ilmestyskirjan lopussa, on selvää mitä sillä tarkoitetaan. Se, joka pysyy uskossa eikä kumarra petoa on kerran voittaja – ei siksi, että hän itsessään olisi saavuttanut paljon, vaan siksi, että hän ei pannut toivoaan katoaviin maailman mahteihin vaan iankaikkiseen Jumalaan.

9. Ja tuli yksi niistä seitsemästä enkelistä, joilla oli ne seitsemän maljaa täynnä seitsemää viimeistä vitsausta, ja puhui minun kanssani sanoen: "Tule tänne, minä näytän sinulle morsiamen, Karitsan vaimon." 10. Ja hän vei minut hengessä suurelle ja korkealle vuorelle ja näytti minulle pyhän kaupungin, Jerusalemin, joka laskeutui alas taivaasta Jumalan

tyköä, 11. ja siinä oli Jumalan kirkkaus; sen bohto oli kaikkein kalleimman kiven kaltainen, niinkuin kristallinkirkas jaspiskivi; 12. siinä oli suuri ja korkea muuri, jossa oli kaksitoista porttia ja porteilla kaksitoista enkeliä, ja niihin oli kirjoitettu nimiä, ja ne ovat Israelin lasten kahdentoista sukukunnan nimet; 13. idässä kolme porttia ja pohjoisessa kolme porttia ja etelässä kolme porttia ja lännessä kolme porttia. 14. Ja kaupungin muurilla oli kaksitoista perustusta, ja niissä Karitsan kahdentoista apostolin kaksitoista nimeä. 15. Ja sillä, joka minulle puhui, oli mittasauvana kultainen ruoko, mitatakseen kaupungin ja sen portit ja sen muurin. 16. Ja kaupunki oli neliskulmainen, ja sen pituus oli yhtä suuri kuin sen leveys. Ja hän mittasi sillä ruovolla kaupungin: se oli kaksitoista tuhatta vakomittaa. Sen pituus ja leveys ja korkeus olivat yhtä suuret. 17. Ja hän mittasi sen muurin: se oli sata neljäkymmentä neljä kyynärää, ihmismitan mukaan, joka on enkelin mitta. 18. Ja sen muuri oli rakennettu jaspiksesta, ja kaupunki oli puhdasta kultaa, puhtaan lasin kaltaista. 19. Ja kaupungin muurin perustukset olivat kaunistetut kaikkein kalleilla kivillä; ensimmäinen perustus oli jaspis, toinen safiiri, kolmas kalkedon, neljäs smaragdi, viides sardonyks, kuudes sardion, seitsemäs krysoliitti, kahdeksas berylli, yhdeksäs topaasi, kymmenes krysoprasii, yhdestoista hyasintti, kahdestoista ametisti. 21. Ja ne kaksitoista porttia olivat kaksitoista helmeä; kukin portti oli yhdestä helmestä; ja kaupungin katu oli puhdasta kultaa, ikäänkuin läpikuultavaa lasia.

Luvun 12 erämaahan paennut vaimo kuvataan nyt valtavan loiston ja kunnian keskellä. Kirkon alennustila on vain väliaikainen, sen kirkkaus iankaikkinen. Luku 12 toistuu kuvauksessa monta kertaa, ja sen tarkoitus on kuvata uutta Jerusalemiä juuri Jumalan omana kansana. Luku 12 (kaksitoista Israelin heimoa / kaksitoista apostolia) on seurakunnan luku. Kultakaupungin kuvauksessa kerrotaan se, mitä Jumalan oma seurakunta tulee kerran olemaan.

Normaalisti kaupungeissa oli vain muutama portti, sillä portin puolustaminen oli aina vaikeampaa kuin ehjän muurin. Kaksitoista porttia kuvastaa kaupungin avoimuutta: kaikki Jumalan omat voivat käydä sisälle vapaasti. Kuvaus kahdestatoista portista on yhtenevä Hes. 38–39 kanssa. Sen lisäksi mainitaan, että kaupungin muurilla oli kaksitoista perustusta, ja niissä apostolien nimet. Ef. 2:19–22 puhuukin seurakunnasta rakennuksena, jonka kulmakivenä on Kristus ja perustuksena apostolit.

Kuvauksessa esiintyy kavalkadi jalokiviä, yhteensä kaksitoista eri tyyppiä. Vaikka kivien lajit ovat eri, niiden lukumäärä tuo mieleen 2. Moos. 28:15–21, jossa kuvataan temppelipappien rintakilven valmistaminen. Neljän muotoiseen kilpeen tuli upottaa kaksitoista jalokiveä, yksi jokaista Israelin heimoa kuvaamaan.

Jerusalemien koko kuvataan valtavaksi kuutioksi, 12.000 km suuntaansa. Kuutiomuoto kuvastaa paitsi täydellisyyttä, myös vanhan liiton temppelin kaikkeinpyhintä, joka myös kuului tehdä kuution muotoiseksi, ja jossa Jumalan kirkkaus asui.

22. Mutta temppeliä minä en siinä nähnyt; sillä Herra Jumala, Kaikkivaltias, on sen temppeli, ja Karitsa. 23. Eikä kaupunki tarvitse valokensa aurinkoa eikä kuuta; sillä Jumalan kirkkaus valaisee sen, ja sen lamppu on Karitsa. 24. Ja kansat tulevat vaeltamaan sen valkeudessa, ja maan kuninkaat vievät sinne kunniansa. 25. Eikä sen portteja suljeta päivällä, ja yötä ei siellä ole, 26. ja sinne viedään kansojen kunnia ja kalleudet. 27. Eikä sinne ole pääsevä mitään epäpyhää eikä ketään kaunistusten tekijää eikä valittelijaa, vaan ainoastaan ne, jotka ovat kirjoitetut Karitsan elämänkirjaan.

Kaupungissa ei ole enää temppeliä, koska koko kaupunki on itsessään Jumalan kaikkeinpyhin. Jeesuksen lupaus itsestään ”maailman valona” (Joh. 8:12, 9:5, 12:46) toteutuu nyt täydellisesti. Samaten täyttyvät Vanhan testamentin ennustukset: ”Ei ole enää aurinko sinun valonasi päivällä, eikä valaise sinua kuun kumotus, vaan Herra on sinun iankaikkinen valkeutesi, ja sinun Jumalasi sinun kirkkautesi.” (Jes. 60:19)

Kaupunkiin kerätään ”kansojen kunnia ja kalleudet”. Kyse ei ole siis sellaisesta Jumalan ”aurinkokuninkaana” olemisesta, jossa kaikki luotu hyvä ja kaunis lakkaa olemasta ja ainoastaan Jumalassa on hyvyttä. Tämä on tärkeä huomata! Uudessa luomakunnassa on ihmisiä, yksilöitä, ja siellä on ”kansojen kunniaa ja kalleutta”. Monoliittisen Jumalan kunnian sijasta (Islam?) nyt toteutuu se, mitä luomisessa alunperinkin haluttiin: yhteyttä moneudessa, luoja ja luotujen välillä.

22:1. Ja hän näytti minulle elämän veden virran, joka kirkkaana kuin kristalli juoksi Jumalan ja Karitsan valtaistuimesta. 2. Keskellä sen katua ja virran molemmilla puolilla oli elämän puu, joka kantoi kahdettoista hedelmät, antaen joka kuukausi hedelmänsä, ja puun lehdet ovat kansojen tervehtymiseksi. 3. Eikä mitään kirousta ole enää oleva. Ja Jumalan ja Karitsan valtaistuin on siellä oleva, ja hänen palvelijansa palvelevat häntä 4. ja näkevät hänen kasvonsa, ja hänen nimensä on heidän otsissansa. 5. Eikä yötä ole enää oleva, eivätkä he tarvitse lampun valoa eikä auringon valoa, sillä Herra Jumala on valaiseva heitä, ja he hallitsevat aina ja iankaikkisesti.

Luvun 22 alku siirtää kuvauksen nyt kaupungista uudenlaiseen puutarhaan. Vanhan Jerusalemin sijaan tuli Uusi Jerusalem, nyt vanhan, menetetyn Eedenin sijalle tulee uusi Eeden. 1. Moos. 2:10–14 kuvaa Eedenistä lähtevää virtaa, josta maan joet saavat alkunsa. Nyt virtaa kuvataan ”elämän veden virraksi”. Samanlainen kuvaus löytyy Hesekieliltä, temppelinmittaamisen jälkeen. Hes. 47:1–12 kuvaa temppelin alta kumpuavan virran, josta todetaan: ”kaikki elolliset, kaikki, jotka liikkuvat, virkoavat elämään kaikkialla, mihin tämä kaksoisvirta tulee.” (Hes. 47:9) Hesekielin kuvauksessa virran rannoilla kasvavien hedelmäpuiden lehdet parantavat, ja puista korjataan uudet hedelmät joka kuukausi. Samoin Sak. 14:8 ja Joel 4:18 puhuvat Jerusalemissa virtaavasta joesta.

Elämän puu mainitaan jo 1. Moos. 2:9 paratiisissa, mutta syntiinlankeemuksen vuoksi ihminen karkoitettiin pois sen luota, ja tien puun luokse sulki kerubi leimuavan miekan kanssa (1. Moos. 3:24). Jakeen 3 ”eikä mitään kirousta ole enää oleva” varmasti tarkoittaa yleisemminkin synnin ja tuomion poistumista, mutta ennen muuta 1. Moos. 3:17 ihmisen synnin tähden lausuttua kiroustuomiota luomakuntaa koskien.

Sivuhuomiona voidaan todeta, että jälleen kerran ilmestyskirjan vahva kristologia tulee esiin. Jumalalla ja Karitsalla kuvataan olevan yksi valtaistuin (ei ”valtaistuimet”), ja ”heidän palvelijoidensa” sijaan puhutaan vain ”hänen” palvelijoistaan. Jeesus ja Isä ovat todellakin yhtä!

Elämän puuhun liittyy vielä mielenkiintoinen seikka. Kreikan kielessä on kaksi sanaa jotka suomeksi kääntyvät ”puu”. On *dendron*, jolla tarkoitetaan elävää puuta, kasvia. Ja on *xylon*, joka useimmiten merkitsee kuollutta puuta, puuainesta (vrt. xylofoni eli ”puuääni”). Vaikka normaalisti eläviä puita kutsutaan sanalla *dendron*, sekä Ilm. 22 että 1. Moos. 2–3 (kreik. käännöksen eli Septuagintan mukaan) käyttävät sanaa *xylon*, kuollut puu. Samaten puhuu Pietari Apt. 5:30: ”Meidän isiemme Jumala on herättänyt Jeesuksen, jonka te ripustitte puuhun (*xylon*) ja surmasitte.” Tämä taitaa olla jälleen yksi pieni yksityiskohta, jolla Pyhä Henki opettaa meille, että juuri Kristuksen ristin puu on se elämän puu, jonka hedelmistä ja lehdistä kansat saavat terveyden ja ravinnon.

Epilogi

6. Ja hän sanoi minulle: "Nämä sanat ovat vakaat ja todet, ja Herra, profeettain henkien Jumala, on läbettänyt enkelinsä näyttämään palvelijoilleen, mitä pian tapahtuman pitää. 7. Ja katso, minä tulen pian. Antuas se, joka ottaa tämän kirjan ennustuksen sanoista vaarin!" 8. Ja minä, Johannes, olen se, joka tämän kuulin ja näin. Ja kun olin sen kuullut ja nähnyt, minä lankesin maahan kumartuakseni sen enkelin jalkojen eteen, joka tämän minulle näytti. 9. Ja hän sanoi minulle: "Varo, ettet sitä tee; minä olen sinun ja sinun veljesi, profeettain, kanssapalvelija, ja niiden, jotka

ottavat tämän kirjan sanoista vaarin; kumartaen rukoile Jumalaa." 10. Ja hän sanoi minulle: "Älä lukitse tämän kirjan profetian sanoja; sillä aika on lähellä. 11. Vääryyden tekijä tehkään edelleen vääryyttä, ja joka on saastainen, saastukoon edelleen, ja joka on vanhurskas, tehkään edelleen vanhurskautta, ja joka on pyhä, pyhittyköön edelleen. 12. Katso, minä tulen pian, ja minun palkkani on minun kanssani, antaakseni kullekin hänen tekojensa mukaan. 13. Minä olen A ja O, ensimmäinen ja viimeinen, alku ja loppu. 14. Autuaat ne, jotka pesevät vaatteensa, että heillä olisi valta syödä elämän puusta ja he pääsisivät porteista sisälle kaupunkiin! 15. Ulkopuolella ovat koirat ja velhot ja huorintekijät ja murhaajat ja epäjumalanpalvelijat ja kaikki, jotka valhetta rakastavat ja tekevät. 16. Minä, Jeesus, lähetin enkelini todistamaan näitä teille seurakunnissa. Minä olen Daavidin juurivesa ja hänen suvustansa, se kirkas kointähti."

Jakeen 10 ohje on päinvastainen kuin Danielille (Dan. 8:26) annettu ohje. Nyt kirjaa ei sinetöidä, sillä se ei enää puhu käsittämättömistä ja kaukaisista asioista, vaan nyt käsillä olevista. Ilmestyskirja on jokaiselle kristilliselle sukupolvelle tarkoitettu, aina ajankohtainen kirja.

17. Ja Henki ja morsian sanovat: "Tule!" Ja joka kuulee, sanokoon: "Tule!" Ja joka janoaa, tulkoon, ja joka tahtoo, ottakoon elämän vettä lahjaksi. 18. Minä todistan jokaiselle, joka tämän kirjan profetian sanat kuulee: Jos joku panee niihin jotakin lisää, niin Jumala on paneva hänen päällensä ne vitsaukset, jotka ovat kirjoitetut tähän kirjaan; 19. ja jos joku ottaa pois jotakin tämän profetian kirjan sanoista, niin Jumala on ottava pois sen osan, mikä hänellä on elämän puubun ja pyhään kaupunkiin, joista tässä kirjassa on kirjoitettu.

Nyt ensimmäistä kertaa Ilmestyskirjassa *morsian* ryhtyy puhumaan. Henki ja morsian yhdessä lausuvat kutsusanat jokaiselle kirjan kuulijalle. Ääneen seurakunnalle luettuna ilmestyskirjan loppu on vavahduttava. Näkyjen maailmasta saavutaan nyt seurakunnan todellisuuteen – juuri paikalla olijoille kuuluvat kehotuksen sanat: ”Tulkaa!”

Jakeiden 18–19 varoitukset ovat vakavia. Ne on tarkoitettu vain ilmestyskirjaa koskien, mutta soveltuvat koko Jumalan ilmoitukseen. Kukaan ei saa ryhtyä poistamaan tai lisäämään siihen mitään. Ilmoitus on Jeesuksen Kristuksen oma ilmoitus, ja jos joku alkaa sitä muuttaa, ei hän voi enää olla Kristuksen seuraaja.

20. Hän, joka näitä todistaa, sanoo: "Totisesti, minä tulen pian." Amen, tule, Herra Jeesus! 21. Herran Jeesuksen armo olkoon kaikkien kanssa. Amen.

Ilmestyskirja päättyy vanhimpiin kristillisiin rukouksiin. Ensin Jeesus lupaa, sen jälkeen kirkko vastaa tähän lupaukseen rukoillen juuri sen mukaisesti. ”Minä tulen pian – tule Herra Heesus!” ”Tule, Herra” on ollut kristittyjen messuliturgian osa kaikkein varhaisimmista ajoista asti, ja se on jopa säilyttänyt alkuperäisen arameankielisen asunsa: *Maranata!* Merkitykseltään se voi olla sekä imperatiivinen ”Tule, Herra!” (pyyntörukous) että indikatiivinen ”Herra tulee/on tullut!” (uskontunnustuslause). Raamatussa Paavali käyttää sitä kirjeensä lopetuksessa 1. Kor. 16:22, ja varhaiskristillinen apostolien oppi *Didache* (10:6) kehottaa ehtoollisvieraita: ”Jos joku on pyhä, hän tulkoon. Jos joku ei ole pyhä, hän katukoon. *Maranata*, aamen.” Se, että vanha kristikunta rukoili näin juuri ehtoollisen yhteydessä kuvastaa paitsi heidän palavaa odotustaan, myös käsitystä siitä, kuinka juuri Herran aterian kautta Jeesus *jo nyt* tulee seurakuntansa keskelle. Ilmestyskirja tältäkin osin paitsi lupaa ja varoittaa tulevaisuutta ajatellen, se myös kuvaa todellisuutta joka on jo nyt lukijoiden edessä. Jo nyt Henki ja morsian kutsuvat heitä, jo nyt Kristus tulee seurakuntansa keskelle.